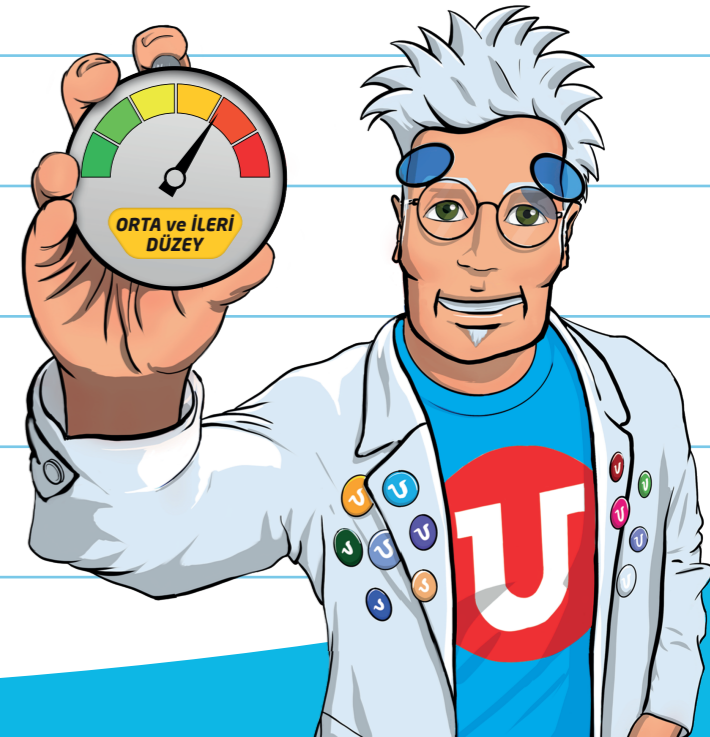

9. Sınıf Orta ve İleri Düzey Edebiyat Soru Bankası

Dil Bilgisi (Yazım ve Noktalama)

FATMA GÜL ÖRS

DİL BİLGİSİ

(Yazım ve Noktalama)

KISALTMALARIN YAZILIŞI

DÜZELTME İŞARETİ (^)

TIRNAK İŞARETİ (" ")

KISA ÇİZGİ (-)

KISALTMALARIN YAZILIŞI

Büyük Harfli Kısaltmaların Yazılışı

- Kısaltmayı oluşturan sözcüklerin ilk harfleri alınır.
- Kısaltmada nokta kullanılmaz.
- Kısaltmaya getirilen ekler kısaltmadan kesme işaretiyle ayrılır. Bunun sebebi, kısaltmalarda nokta bulunmamasıdır.
- Kısaltmaya ek getirilirken son sesin okunuşu esas alınır.

örnek:

- ODTÜ'den mezun olduktan sonra yurt dışına gitti.
- Sınav sorularını hazırlarken TDK'nin sözlüğünü ve yazım kılavuzunu esas alın.
- TRT'de yayımlanan bu programı keyifle izliyorum.

! NOT :

→ T.C. (Türkiye Cumhuriyeti) ve T. (Türkçe) diğer kısaltmaların aksine nokta kullanılarak yazılır.

! NOT :

→ Kimi büyük harfli kısaltmalar sözcüklerin ilk sesiyle oluşturulmaz.

Örnek:

→ TARİŞ: Tarım Satış Kooperatifleri Birliği

→ ASELSAN: Askerî Elektronik Sanayi

Küçük Harfli Kısaltmaların Yazımı:

Ölçü ve Element Kısaltmaları:

- Bu kısaltmalarda, kısaltmayı oluşturan sözcüklerin ilk harfleri kullanılır.
- Kısaltmada nokta kullanılmaz.
- Kısaltmaya getirilen ekler kısaltmadan kesme işaretiyle ayrılır.
- Kısaltmanın okunuşunda kısaltmayı oluşturan sözcüklerin okunuşu esas alınır.

Örnek:

- Yolun 10 km'sini yürüdük.
- Burada 5 kg'dan çok un var.
- Altının g'ını piyasa fiyatının üzerinde almışsın.

! NOT :

→ Üslü kısaltmalarda kesme işareti kullanılmaz.

Örnek:

→ m² sini

Diğer Küçük Harfli Kısaltmalar:

- Bu kısaltmalarda, kısaltmayı oluşturan sözcüklerin ilk harfleri kullanılır.
- Ölçü ve element kısaltmalarından farklı olarak kısaltmanın sonunda nokta kullanılır.
- Kısaltmada nokta kullanıldığı için kısaltmaya getirilen ek kısaltmadan kesme işaretiyle ayrılmaz.
- Kısaltmanın okunuşunda kısaltmayı oluşturan sözcüklerin okunuşu esas alınır.

Örnek:

- 19. yy.dan sonra Türk edebiyatı üzerinde Fransız edebiyatının izleri görülür.
- Alm.dan İng.ye çeviri yapmak için her iki dile de hâkim olmak gerekir.
- 8 No.lu sınıfta 3. sınıf öğrencileri ders görüyor.
- vb. Prof. Av.

! NOT :

- Görüldüğü gibi nokta yalnızca kısaltmanın sonunda yer alır.

DÜZELTME İŞARETİ (^)

- Türkçeye Arapça ya da Farsçadan girmiş kimi sözcüklerde k, g ünsüzlerinden sonra gelen a, u ünlüleri üzerine konur. Ünlülerin üzerine konan bu işaret, ünlüden önceki k, g ünsüzlerinin ince okunması gerektiğini gösterir.

Örnek:

- rüzgâr, dükkân , tezgâh, hikâye

→ Harfleri bir, söylenişleri ve anlamları ayrı olan kimi yabancı sözcüklerin okunuşlarını ayırmak için, uzun olan ünlüsü üzerine konur.

Örnek:

- adet (sayı), âdet (alışkanlık)
- yar (uçurum), yâr (sevgili)
- hala (birine göre, babasının kız kardeşi), hâlâ (şimdiye dek ya da o zamana dek, henüz)
- Özel adlarda ve yazımı devletçe belirlenmiş yer adlarında da bu işaret korunur.

Örnek:

- Kâzım, Nâbi, Lâdik, Felâhiye ...

→ Nispet ekinin, belirtme durumu ve iyelik ekiyle karışmasını önlemek için kullanılır.

Örnek:

- (Türk) askeri ve askerî (okul)
- (İslam) dini ve dinî (bilgiler)
- (fizik) ilmi ve ilmî (tartışmalar)
- (Atatürk'ün) resmi ve resmî (kuruluşlar) ...

! NOT :

- Nispet eki alan kelimelere Türkçe ekler getirildiğinde düzeltme işareti olduğu gibi kalır.

Örnek:

- millîleştirmek, millîlik, resmîleştirmek, resmîlik ...

TIRNAK İŞARETİ (” ”)

→ Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır.

Örnek:

→ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin ön cephesinde Atatürk'ün “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.” vecizesi yer almaktadır.

! NOT : Tırnak içindeki alıntının sonunda bulunan işaret (nokta, soru işareti, ünlem işareti vb.) tırnak içinde kalır:

Örnek:

→ Akıl yaşta değil, baştadır.” atasözü yüzyılların tecrübesinden süzülüp gelen bir gerçeği ifade etmiyor mu?

→ “İzmir üzerine dünyada bir şehir daha yoktur!” diyorlar.

→ Özel olarak belirtilmek istenen sözler tırnak içine alınır.

Örnek:

→ Yeni bir "barış taarruzu" başladı.

→ Cümle içerisinde kitapların ve yazıların adları ve başlıkları tırnak içine alınır.

Örnek:

→ Yahya Kemal'in bazı şiirleri "Kendi Gök Kubbemiz" adı altında çıktı.

! NOT :

- Cümle içerisinde özel olarak belirtilmek istenen sözler, kitapların ve yazıların adları ve başlıkları tırnak içine alınmaksızın koyu yazılarak veya eğik yazıyla (italik) dizilerek de gösterilebilir.

Örnek:

- Höyük sözü Anadolu'da *tepe* olarak geçer.
- Cahit Sıtkı'nın *Şairin Ölümü* şiirini Yahya Kemal çok sevmişti.

! NOT :

- Tırnak içine alınan sözlerden sonra kesme işareti kullanılmaz.

Örnek:

- Yahya Kemal'in "Aziz İstanbul"unu okudunuz mu?

KISA ÇİZGİ (-)

→ Satıra sığmayan sözcükler bölünürken satır sonuna konur.

Örnek:

→ Soğuktan mı titriyordum, yoksa heyecandan, üzüntüden mi bilmem.

→ Ara sözleri ve ara cümleleri ayırmak için kullanılır.

Örnek:

→ Küçük bir sürü -dört inekle birkaç koyun- köye giren geniş yolun ağzında durmuştu.

→ Dil bilgisi incelemelerinde eklerin başında, eylemlerin sonunda kullanılır.

Örnek:

→ -de (ismin hâl eki)

→ de (bağlaç)

→ yaz - (eylem)

→ yaz (isim)

→ Heceleri göstermek için kullanılır.

Örnek:

→ a-raş-tır-ma

→ bi-le-zik

→ Sözcükler arasında "-den...-a, ve, ile, ila, arasında" anlamlarını vermek için kullanılır.

Örnek:

- Türkçe-Fransızca Sözlük
- Aydın-İzmir yolu
- Ankara-İstanbul uçak seferleri
- Türk-Alman ilişkileri
- Ural-Altay dil grubu
- 09.30-10.30
- Beşiktaş-Fenerbahçe karşılaşması
- Manas Destanı'nda soy-dil-din üçgeni
- 1914-1918 Birinci Dünya Savaşı

! NOT :

→ Cümle içinde sayı adlarının yinelenmesinde araya kısa çizgi konmaz.

Örnek:

→ On on beş yıl...

→ Üç beş kişi geldi.

